

PRESSMEDDELANDE

2023-11-08

Fertilitet efter cancerbehandling

Behandling av cancer har utvecklats mycket framgångsrikt de senaste decennierna. Många patienter drabbas dock av tunga biverkningar efter behandlingarna. En sådan är infertilitet. Kenny Rodriguez-Wallberg vill göra det möjligt för dem som drabbats av svår sjukdom att kunna få barn. 1,8 miljoner kronor från Lundbergs Forskningsstiftelse går till ny teknik som kan bidra till att patienterna snabbare får tillgång till de senaste forskningsrönen.

För 30 år sedan innebar en cancerdiagnos ungefär 50 procents chans till överlevnad. Sedan dess har forskningen lett till förbättringar av både diagnostik och behandlingar. Idag uppskattas den relativa femårsöverlevnaden för cancerpatienter generellt till 77 procent för män och 75 procent för kvinnor*. Siffrorna ser dock olika ut för olika former av cancer.

I takt med att långtidsöverlevarna blivit allt fler har också deras livskvalitet kommit mer i fokus. Många får livslånga biverkningar efter cancerbehandlingen.

”Det tog tid innan man förstod att det är lika viktigt för patienterna att få ett bra liv som att överleva. Jag får ofta höra av patienter att de vill ha ett så normalt liv som möjligt”, berättar Kenny Rodriguez-Wallberg, adjungerad professor på institutionen för onkologi och patologi vid Karolinska Institutet och överläkare och specialist i reproduktionsmedicin på Karolinska Universitetssjukhuset, som forskar om fertilitetsbevarande åtgärder för cancerpatienter, främst kvinnor i fertil ålder och yngre.

Fryst vävnad kan hjälpa fler

Patienternas fertilitet skadas både av strålning, om den berör de reproduktiva organen, och av vissa cellgifter. De diagnoser vars behandling ofta medför infertilitet bland kvinnor är bröstcancer, leukemi och lymfom**. Bland unga flickor är infertilitet en vanlig biverkan vid vissa behandlingar av leukemi, lymfom och ett antal tumörsjukdomar såsom hjärntumörer. Generellt påverkas fertiliteten hos unga flickor och tonåringar mindre än hos vuxna kvinnor, på grund av att de har betydligt fler ägg i sina äggstockar. Antalet ägg minskar med stigande ålder.

”Behandling av cancer påbörjas ofta väldigt snabbt efter att diagnosen ställts och i de fall behandlingen har inverkan på fertiliteten bör patienterna remitteras till en reproduktionsspecialist snarast. Sådana finns idag på samtliga universitetssjukhus i Sverige”, säger Kenny Rodriguez-Wallberg.

Den vanligaste metoden för att bevara fertiliteten innebär att man tar ut mogna ägg från kvinnan och fryser ner dem för framtida assisterad befruktning. Men att få fram mogna ägg kräver hormonstimulering vilket tar cirka två veckor, en tidsrymd som inte alltid är tillgänglig. Eller så är patienten så ung att det inte finns några mogna ägg att plocka ut. Då finns i stället möjligheten att via

en enkel operation, som kan göras med kort varsel, ta ut och frysa äggstocksvävnad som innehåller omogna ägg och som kan återtransplanteras när patienten tillfrisknat från sin cancer och vill få barn.

Förbättrar metoden

2013 föddes, på Karolinska sjukhuset, det första svenska barnet som kommit till efter återtransplantation av äggstocksvävnad. Hon som då blev mamma hade låtit frysa ner äggstocksvävnad i samband med en cancersjukdom hon drabbats av 15 år tidigare. Sedan dess har flera barn fötts med hjälp av samma metod.

”Idag erbjuds alla kvinnliga cancerpatienter vars behandling riskerar att göra dem infertila möjligheten att frysa äggstocksvävnad, oavsett om det är en vuxen person eller en liten flicka. Min forskning handlar om att utveckla och förbättra metoden, att stärka förutsättningarna för äggen i vävnaden, så att andelen återtransplantationer som leder till graviditeter och barn kan öka, säger Kenny Rodriguez-Wallberg.”

Metodikerna för odling av äggstocksvävnad och utmognad av ägg behöver utvecklas och fastställas vilket innebär mycket experimentellt arbete i laboriemiljö. Kenny Rodriguez-Wallberg är dock mån om att forskningen bedrivs nära patienterna. Det underlättas av hennes dubbla roller som forskare och läkare.

”När forskningen resulterar i en säkerställd förbättring av metoden så kan vi omgående använda den i det kliniska arbetet och forskningen kommer snabbt till nytta för patienterna. Genom vårt samarbete med andra universitetssjukhus kan förbättringarna också nå ut i hela landet på kort tid.”

Än snabbare nyttogörande med ny teknik

Närheten till det kliniska arbetet påverkar också kraven på den tekniska utrustningen i laboriet. Den behöver hålla samma höga nivå som utrustningen på sjukhuskliniken. Tack vare ett anslag om 1,8 miljoner kronor från Lundbergs Forskningsstiftelse kan Kenny Rodriguez-Wallberg nu skaffa ett nytt avancerat mikroskop som främst ska användas för manipulation av celler. Mikroskopet har också inkubatorer för effektivare odling av celler.

”Med det nya mikroskopet på plats kommer vi att få tydligare analyser och dessutom, eftersom tekniken då är i paritet med den på kliniken, kommer vi att kunna snabba på implementeringen av de framsteg vi gör i forskningen ännu mer.”

* uppgift från Cancerfonden, [Prognos – om överlevnad vid cancer | Cancerfonden](#)

** Lymfom är ett samlingsnamn för olika former av tumörsjukdomar som utgår från lymfsystemet

Bilder:

1. Kenny Rodriguez-Wallberg
 2. Kenny Rodriguez-Wallberg
- Fotograf: Håkan Flank

För mer information, v.v. kontakta:

Christina Backman
Styrelseordförande
Lundbergs Forskningsstiftelse
Mobil: +46 727 19 70 45
christina@backmanconsult.se

Olle Larkö
Styrelseledamot
Lundbergs Forskningsstiftelse
Mobil: +46 734 33 7140
olle.larko@sahlgrenska.gu.se

Kenny Rodriguez-Wallberg
Adjungerad professor
Institutionen för onkologi och patologi,
Karolinska Institutet
Tel: +46 735 461 071
kenny.rodriquez-wallberg@ki.se

IngaBritt och Arne Lundbergs Forskningsstiftelse grundades av IngaBritt Lundberg år 1982 till minne av hennes make grosshandlaren Arne Lundberg född 1910 i Göteborg. Stiftelsen har till ändamål att främja medicinsk vetenskaplig forskning huvudsakligen rörande cancer, njursjukdomar samt ortopedi och prioriterar inköp av apparatur, hjälpmedel och utrustning. Under åren 1983 till och med 2022 har 591 anslag beviljats uppgående till sammanlagt 1014 MSEK, varav 49 MSEK beviljades 2022. Forskning inom Göteborgsregionen har företräde. Stiftelsen har sitt säte i Göteborg. www.lundbergsstiftelsen.se